МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет **філології**

Кафедра **загального та германського мовознавства**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Старослов'янська мова

Освітня програма Середня освіта. Історія. Перший рівень (бакалавр)

Спеціальність Історія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Старослов'янська мова
Викладач (-і)	Ярослав Григорович Мельник
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-10 моб. 067 730 58 26
E-mail викладача	mel.jarolav@gmail.com
Формат дисципліни	денна
Обсяг дисципліни	Кредитів ЄКТС – 3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Обговорення індивідуально вибраних студентом питань і тематики з лекційних курсів та самостійної роботи
2. Анотація до курсу	
Предметом вивчення є кирилиця у її історичному розвитку – від моменту створення до поч. XX ст. Також передбачено вивчення основних періодів розвитку основних орфографічних та орфоепічних змін у повному граматичному циклі – від фонетики до синтаксису. Крім цього курс включає крім аналізу граматичних категорій читання текстів, переклад з граматичними та культурно-історичними коментарями.	
3. Мета та цілі курсу	
Метою курсу є надати студентам інформаційне забезпечення у галузі історії мови, що у свою чергу надасть можливість доступу до текстів – історичних документів різних епох. Також курс переслідує **ціль** надання інформації у галузі культурно-історичної особливості текстів різних епох. Кінцевою метою курсу є читання, тлумачення текстів та їх широка інтерпретація.	
4. Результати навчання (компетентності)	
Здатність орієнтуватися у текстовому просторі; прив'язувати тексти до часового та географічного простору; уміння декодувати тексти та виявляти їх культурно-історичну цінність.	

5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття				Загальна кількість годин	
лекції				12	
семінарські заняття / практичні / лабораторні				18	
самостійна робота				60	
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність		Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий
5-й	Історія		III		вибірковий
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання

Тема 1. Старослов'янська мова у циклі історичних дисциплін; - Місце слов'янських народів у сім'ї індоєвропейських мов; - Карта заселення Європи та карта поширення мов у VIII–XI ст.; - Історія створення кирилиці; - Періодизація розвитку кирилиці IX–XX ст. - Місце української мови у генеологічному дереві.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	2, 6, 7, 8	Опрацювання наукових джерел – 4.	5 балів	Впродовж семестру у відповідності до розкладу занять

Тема 2. Фонетична система старослов'янської мови; - Система голосних та приголосних; - Числова система ССМ; - Система надрядкових знаків; - Фонетика у контексті головних змін у порівнянні з українською мовою.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	4, 7, 8	Опрацювання наукових джерел – 4.	5 балів	Впродовж семестру у відповідності до розкладу занять
Тема 3. Система ССМ та її еволюція; - ССМ як історичний період: послідовність періодів та фонетичні зміни; - Характеристика голосних; - Носові голосні та їх доля; - Редукція окремих голосних та зміни; - Чергування голосних та їх наслідки у системі укр. мови і у діалектах конкретного регіону.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	4, 6, 7, 8	Опрацю-вання наукових джерел – 10 годин	5 балів	Впродовж семестру у відповідності до розкладу занять
Тема 4. Редуковані у системі голосних; - Слабкі позиції редукованих; - Сильні позиції редукованих; - Основні наслідки падіння редукованих та їх рефлекси у писемній та розмовній мовах.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	2, 5, 6, 7	Опрацювання наукових джерел – 6 годин	5 балів	Впродовж семестру у відповідності до розкладу занять
Тема 5. Приголосні у системі старослов'янської та церковнослов'янської мов; - Основні групи приголосних; - Походження основних	Лекція, практичне заняття, самостійна робота,	2, 5, 6, 7	Опрацю-вання наукових джерел – 8 годин	5 балів	Впродовж семестру у відповідності до розкладу

груп приголосних; - Доля (основні зміни) приголосних та виявлення цих змін у текстах XV–XIX ст.					занять
Тема 6. Основні зміни у системі приголосних; - Повноголосся та не повноголосся; - е-епентетікум у старослов'янський період розвитку мови; - Доля сонорних-плавних; - Основні типи спрощень у системі приголосних; - Читання текстів істор. пам'яток та вияв. фонетичних явищ у текстах. - Коментування текстів та переказ.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	4, 5, 6, 8	Опрацювання наукових джерел – 6 годин	5 балів	Впродовж семестру у відповідності до розкладу занять
Тема 7. Палаталізації у системі приголосних; - Перша палаталізація та її наслідки; - Друга палаталізація та її наслідки; - Третя палаталізація та її наслідки; -Вивчення та коментар результатів палаталізації – переказ текстів. - Особливості цИх явищ у текстах різних періодів.	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	1, 2, 4, 8	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	5 балів	Впродовж семестру у відповідності до розкладу занять
Тема 8. Морфологічна система церковнослов'янської мови та її розвиток; - Іменник та його основні граматичні ознаки; - Дієслово у системі церковнослов'янської мови; - Числівник у системі церковнослов'яннської мови; - Вивчення традицій текстів різних редакцій. Основні характеристики пам'яток писемності: літописів, євангелій, рукописних джерел козацької доби, сакральних текстів. - Вивчення церковнослов'яннської мови у школі	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	5, 6, 7, 8	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	5 балів	Впродовж семестру у відповідності до розкладу занять
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною та ECTS-шкалою. Оцінювання на основі 100-бальної шкали (Див.: пункт „9.3. Види контролю" Положення про				

	організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»). Загальні 100 балів включають: 25 балів за практичні заняття; 35 балів за самостійну роботу, 40 балів за колоквіуми.
Вимоги до письмової роботи	Концептуально-конкретне та емпірично-верифіковане висвітлення питань
Семінарські заняття	За 5-ти бальною шкалою
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50 балів

7. Політика курсу

Жодні форми порушення академічної не доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування у відповідності Положення 1 і Положення 2.

8. Рекомендована література

1. Белей Л., Белей О. Словник старословянсько-український. Львів, 2001.
2. Дранчук В. Дорогами тисячоліть. Київ, 1978.
3. Замаровский В. Спочатку був шумер. Київ, 1983.
4. Леута О.І. Старослов'янська мова. Київ, 2001.
5. Леута О.І., Гончаров В.І. Старослов’янська мова. Збірник вправ і практичних занять, Київ, 2004.
6. Мельник Я.Г. Церковнослов'янська мова. Буквар та читанка. Львів, 2023.
7. Мельник Я.Г., Лазарович О.М. Церковнослов'янська мова. Івано-Франківськ, 2017.
8. Огієнко І. Пам’ятки старослов’янської мови X–XI віків. Варшава, 1929.
9. Огієнко І. Повстання азбуки і літературної мови у слов’ян. Жовква, 1938.
10. Станіславський М.Ф. Старослов’янська мова. Львів, 1964.

Викладач к.ф.н., професор Мельник Ярослав Григорович